

ПРО ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ЗАПРОВАДЖУВАТИ ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ У БАЗОВІЙ ТА СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Ващенко Лідія Семенівна

к. п. н., старш. наук. співробітник,
відділ моніторингу та оцінювання якості
загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України
ORCID iD: 0000-0002-0637-2142

Анотація. Показано рівень готовності вчителів базової та старшої профільної школи до запровадження формувального оцінювання. Отримані результати свідчать про зацікавленість педагогів цим видом оцінювання та про необхідність посилення теоретичної, практичної підготовки щодо дидактичних умов, форм, засобів і методів функціонування формувального оцінювання.

Ключові слова. готовність педагогів, формувальне оцінювання, традиційне оцінювання, компетентність, базова, старша профільна школа

Вступ. Актуальність питання. Підготовка до переходу базової та профільної старшої школи на нові державні освітні стандарти актуалізує питання модернізації системи контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів. Відповідно до Стаття 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне, підсумкове оцінювання. Вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу освіти. [1]. Тобто поточне, формувальне та підсумкове оцінювання натеper складають систему оцінювання навчальних досягнень учнів закладів загальної середньої освіти. Дослідження науковців та педагогічна практика дають підстави зробити висновок про цілий ряд переваг формувального оцінювання поряд з традиційним. За останні десятиліття формувальне оцінювання активно впроваджується у світі, зокрема у країнах ЄС, та набуває дедалі більшої ваги

поряд з традиційним в Україні. Його особливостями є сприяння у формуванні й розвитку особистості учня, що досягається за рахунок забезпечення ефективного зворотного зв'язку з учнем, активної участі його в процесі навчання, постійного коригування навчального процесу, мотивування учня, усвідомлення ним відповідальності за власне навчання [2]. Інтерес вчителів предметників викликає результативність застосування технологій формувального оцінювання для діагностики і контролю компетентісних, міжпредметних навчальних досягнень школярів. Так під час вивчення природничо – математичних предметів, інтегрованих курсів формувальне оцінювання також може використовуватися як основа для формування міжпредметних понять. На уроках гуманітарного циклу формувальне оцінювання широко використовується для оцінки комунікативних умінь тощо[3].

Водночас запровадження формувального оцінювання вимагає від вчителя перебудови всього навчального процесу та високого рівня професійної підготовки. Впровадження формувального підходу вимагає передусім зміни психологічної настанови учителя, докорінної зміни ставлення учнів і їхніх батьків до шкільної оцінки. Реалізація формувального підходу до оцінювання дасть змогу здобути інформацію про реальний стан навчальних досягнень учня, що забезпечить можливість вчасно відреагувати на проблеми в навчанні, прийняти педагогічні рішення для його покращення [4]. На думку американського вченого Ренді Беннета [5], який вивчав результати робіт багатьох дослідників щодо отримання максимального ефекту від впровадження формувального оцінювання, успіх забезпечить:

- бажання, розуміння і вміння педагогів використовувати формувальне оцінювання;
- чітке, системне визначення формувального оцінювання, принципів та методів його запровадження;

- розуміння того, що формувальне оцінювання є складовою всієї системи оцінювання навчальних досягнень і воно не входить в протиріччя з традиційними видами оцінювання;

- діалог між вчителями та учнями, вчителями і організаторами;

- довгий шлях апробації, щоб отримати очікуваний ефект.

Під час запровадження формувального оцінювання у навчальному процесі вчитель має постійно забезпечувати зворотній зв'язок, надаючи учням коментарі, зауваження, поради щодо їх діяльності та усвідомлювати необхідність навчити учнів принципам і способам покращення власних результатів[2].

Мета дослідження: виявити ступінь готовності педагогів до запровадження формувального оцінювання в навчальний процес базової та старшої профільної школи.

Матеріали і методи. Під час дослідження було використано порівняльний аналіз джерел наукової педагогічної літератури, інтерпретація, формулювання висновків, метод опитування. На запитання щодо традиційного та формувального виду оцінювання навчальних досягнень учнів базової та старшої профільної школи відповідали 90 педагогів Хмельниччини. Серед них вчителі математики та інформатики (37), біології та екології (27), природознавства (26).

Результати дослідження. Ми поцікавилися у вчителів базової та старшої школи як вони оцінюють свої знання про формувальне оцінювання. (Таблиця 1). Як бачимо більше половини вчителів вважають, що вони щось знають про нього і використовують окремі прийоми формувального оцінювання в своїй практиці. Найбільше таких вчителів серед біологів (70%). Водночас 8% вчителів природознавства ще нічого не знають про формувальне оцінювання, а 4% вважають, що запроваджувати його взагалі не має сенсу.

Таблиця 1

**Розподіл відповідей на запитання про оцінювання вчителями своїх знань
про формувальне оцінювання (%)**

	Вчит.біології	Вчит.матем	Вчителі природозн.	Всього
1.Знаю, що це таке (чув(ла), читав(ла))	30	51	30	39
2.Вже використовую окремі прийоми	70	43	58	56
3.Не бачу необхідності змінювати систему оцінювання	0	3	4	2
4.Ще нічого не знаю про формувальне оцінювання	0	3	8	3

Розподіл відповідей педагогів на запитання про те, як вони оцінюють свій теоретичний та практичний рівень підготовки до запровадження формувального оцінювання розміщений у таблицях 2 та 3.

Таблиця 2

**Розподіл відповідей вчителів на запитання про теоретичний рівень
підготовки до запровадження формувального оцінювання(%)**

Рівень готовності	Вчит.біології	Вчит.матем	Вчит. природ.	Всього
Високий	4	6	4	4
Посередній	84	70	73	76
Низький	4	16	19	13
Не можу відповісти	8	8	4	7

Як бачимо (Таблиці 2, 3) понад 70% педагогів вважають, що вони мають посередній теоретичний і практичний рівень підготовки до запровадження формувального оцінювання. 19% вчителів природознавства та 16% вчителів математики оцінюють свій рівень підготовки як досить низький. Як високий рівень теоретичної підготовки до запровадження формувального оцінювання визнає лише 4% педагогів, 6 % - вважають, що мають високий практичний рівень підготовки. 11% вчителів біології високо оцінюють свій практичний рівень, але серед вчителів природознавства таких зовсім немає.

**Розподіл відповідей вчителів на запитання про практичний рівень
підготовки до запровадження формувального оцінювання (%)**

Рівень готовності	Вчит.біології	Вчит.математ	Вчит. природ.	Всього
Високий	11	6	0	6
Посередній	85	59	77	72
Низький	4	16	19	13
Не можу відповісти	0	19	4	9

Висновок. Результати опитування вчителів базової та старшої школи щодо формувального оцінювання дають підстави зробити висновок про те, що майже 40% вчителів знайомі з цим видом оцінювання на рівні «знаю». Більше половини вчителів використовують окремі прийоми формувального оцінювання в своїй практиці. Тобто можемо говорити про зацікавленість педагогів цим видом оцінювання. Водночас п'ята частина педагогів оцінюють як низький свій теоретичний та практичний рівень готовності до запровадження формувального оцінювання, дві третини вважають свою готовність посередньою. Дослідження вчителів щодо готовності до запровадження формувального оцінювання у базовій та старшій профільній школі ми проводили в одній області, тому можемо говорити лише про окремі тенденції. Однак очевидно є необхідність посилення теоретичної та практичної підготовки щодо дидактичних умов, форм, засобів і методів формувального оцінювання.

Література

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Інтернет – ресурс. <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/463-20/>
2. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. № 6.с. 45-57, 2013
3. Бойцова Є.Г. Формирующее оценивание образовательных результатов учащихся в современной школе. *Человек и образование №1(38)*. с.171 -175, 2014

4. Онопрієнко *О.В.* Формувальне оцінювання досягнень: сутність і методика застосування. *Український педагогічний журнал*, №4.с.36-42, 2016

5. Randy Elliot Bennetta Formative assessment: a critical review. a Research and Development, Educational Testing Service, Princeton, NJ, USA, Online publication date: 25 January 2011